

XVIII. DRŽAVNO TEKMOVANJE IZ ZNANJA MLADIH ZGODOVINARJEV

ŠOLSKO LETO 2018/19

SREDNJE STROKOVNE ŠOLE

»PRELOMNI LETI 1918–1919«

Šifra:

Doseženo število točk:

Spoštovana tekmovalka, spoštovani tekmovalec!

Testna pola, ki jo imate pred seboj, je sestavljena iz 12 nalog in vsebuje 60 točk.

Naloge pozorno preberite in jih rešite po svojih najboljših močeh.

Če se zmotite, odgovor prečrtajte in zraven napišite popravek.

Veliko uspeha pri reševanju Vam želi Organizacijski odbor tekmovanja.

1) Oglejte si zemljevid in odgovorite na vprašanja.

(Vir: Mali zgodovinski atlas. 1999. Ljubljana: Modrijan, str. 65.)

- Iz zemljevida izpišite, katera ozemlja je zajemala Država Slovencev, Hrvatov in Srbov. Navedite tri. (2)
- Iz zemljevida izpišite glavno mesto Države SHS. (1)
- Navedite, kakšno upravopolitično ureditev je imela Država SHS. Obkrožite črko pred pravilnim odgovorom. (1)

A) monarhija B) parlamentarna monarhija C) republika
- Navedite, katero politično telo je bilo vodilno v Državi SHS in dva primera njegovih pristojnosti. (3)

2) Oglejte si sliko in odgovorite na vprašanja.

Državljan!

Predsedništvo Narodnega veča v Zagrebu kot vrhovna oblast države Slovencev, Hrvatov in Srbov je na predlog Narodnega sveta v Ljubljani za Slovenijo imenovalo to-le vlado:

Predsednik: **Josip Pogačnik.**

Oddelek za notranje zadeve — **Dr. Janko Brejc.**

Oddelek za prehrano — **Dr. Ivan Tavčar.**

Oddelek za uk in bogočastje — **Dr. Karel Vrstouchek.**

Oddelek za pravosodje — **Dr. Vladimir Kavčič.**

Oddelek za socialno skrb — **Anton Kristan.**

Oddelek za finance — **Dr. Vekoslav Kukovec.**

Oddelek za promet — **Dr. Pavel Pestotnik.**

Oddelek za industrijo in trgovino — **Dr. Karel Triller.**

Oddelek za javna dela in obrt — **Inženir Vladimir Remec.**

Oddelek za poljedelstvo — **Prelat Andrej Kalan.**

Oddelek za narodno obrambo — **Dr. Lovro Pogačnik.**

Oddelek za zdravstvo — **Dr. Anton Breclj.**

Vlada si je svesta, da je prevzela za prehodno dobo do končne ureditve naše edinstvene države težko in odgovorno dolžnost.

To dolžnost bo mogla izvršiti le s pomočjo in podporo Vas vseh.

Državljan! Združite vse svoje sile v blagor naše domovine!

(Vir: <https://www.dnevnik.si/1042572608>, dostopno 1. marca 2019)

31. oktobra 1918 je bila imenovala tudi *Narodna vlada za Slovenijo*, o čemer je pisal časniki *Slovenec*. V katerem mestu je imela *Narodna vlada za Slovenijo* svoj sedež? (1)
- Časnik *Slovenec* je bil najbolj brano glasilo med Slovenci. Navedite ime politične stranke, ki je bedela nad izhajanjem *Slovenca*. (1)
- Navedite ime in priimek predsednika *Narodne vlade za Slovenijo*. (1)
- Kako je bila *Narodna vlada za Slovenijo* notranje organizirana? (1)
- Kateri oddelek *Narodne vlade* je bil pristojen za šolstvo in kakšno spremembo je vpeljal v šole? (2)

3)

- Navedite dva problema, s katerima so se srečevali voditelji Države SHS. (2)
- Navedite, kdaj in zakaj je Država SHS prenehala obstajati. (2)

4) Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja.

»Ne priznavam teh točk. Maribor razglašam za posest Države Slovencev, Hrvatov in Srbov in prevzemam v imenu svoje vlade vojaško poveljstvo nad mestom in vso Spodnjo Štajersko.«

- a) Kdo je izrekel zgoraj zapisane besede? (1)

- b) V nadaljevanju je tej osebi uspelo zbrati vojsko prostovoljcev. Iz koliko vojaških odredov je bila ta vojska sestavljena? (1)

- c) katero ozemlje je prostovoljcem uspelo zasesti? (1)

- d) kateri državi bi še lahko pripadlo ozemlje, ki ga omenja besedilo, če prostovoljci ne bi bili uspešni? (1)

5)

a) Na osnovi katerega sporazuma iz leta 1915 je lahko italijanska vojska po končani vojni zasedla Primorsko? (1)

b) Ali so se Italijani držali meje, določene v sporazumu? Obkrožite pravilen odgovor in svojo odločitev pojasnite. (2)

DA NE

c) 19. 11. 1918 je upravo Julijske krajine do odločitve Pariza prevzel italijanski *Generalni sekretariat za civilne zadeve*. Že v prvih dneh okupacije je bilo izvedenih veliko ukrepov, ki so Primorce silili v izseljevanje. Naštejte dva ukrepa. (2)

d) Kaj je bilo na Pariški mirovni konferenci določeno glede razmejitve med Kraljevino Italijo in Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev? (1)

6) Prehod iz vojne v mir v letih 1918–19 je terjal veliko žrtev. Oglejte si slike in odgovorite na vprašanja.

(Vir:

<https://www.pinterest.com/laur ellsmith98/spanish-influenza/>,

dostopno 1. marca 2019)

- a) Poimenujte bolezen, ki se je v letih 1918–19 razširila v pandemijo? (1)
- b) Koliko je bilo njenih žrtev? (1)
- c) Kdo so bile glavne žrtve te smrtonosne bolezni? (1)

Ženske na smetišču

(Vir:

<https://www.wintersonnenwende.com/scriptorium/english/archives/articles/starvation1919.html>

- d) Kaj počnejo osebe na fotografiji in zakaj? (2)
- e) Kdaj se razmere, razvidne iz fotografije, končajo? (1)

7)

a) V katerem mestu je bila po koncu prve svetovne vojne sklicana mirovna konferenca? (1)

b) Koliko držav se je udeležilo mirovne konference? (1)

c) Navedite, predstavniki katerih štiri držav so na mirovni konferenci odločali o najpomembnejših vprašanih. (2)

d) Povežite ime poražene države z imenom mirovne pogodbe, ki jo je podpisala po koncu mirovne konference, tako da na črto pred imenom mirovne pogodbe napišete številko, ki je pred imenom države. (2)

1 Nemčija _____ Saintgermainska mirovna pogodba

2 Avstrija _____ Trianonska mirovna pogodba

3 Madžarska _____ Versajska mirovna pogodba

8) Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja.

»Sile antante so menile, da je Nemčija odgovorna za vojno in da mora torej plačati za to. Nemčija je že sama dala zgled, kako kaznovati poraženca, ko je po francosko-pruski vojni leta 1871 Franciji naložila visoke reparacije.«

(Vir: GRANT, R. G. 2014. *Prva svetovna vojna: veliki ilustrirani vodnik*. Ljubljana: Mladinska knjiga, str.

a) Zmagovalci so Nemčiji določili vojno odškodnino. Navedite, koliko vojne odškodnine je bilo določene in s čim so ta znesek zmagovalci upravičili? (2)

b) Kakšen odnos so imeli Nemci do določil mirovne pogodbe? (1)

c) Zakaj je bila mirovna pogodba z Nemčijo podpisana ravno 28. junija 1919? (1)

9) Oglejte si sliko in odgovorite na vprašanja.

Vojaško pokopališče

(Vir: <http://www.potmiru.si/slo/zemljevid-seznam/43-ostalo/80-vojasko-pokopalisce-pri-bovcu>, dostopno 1. marca 2019)

a) Navedite dva načina, kako so se po različnih državah spominjali na svoje žrtve iz časa prve svetovne vojne. (2)

b) Kaj so države želele sporočiti z državnim pokopom neznanega vojaka? (1)

c) Kakšen odnos so imeli preživeli vojni veterani do izkazovanja tolikšne pozornosti padlim in zakaj? (2)

10) Izpolnite razpredelnico.

a) Navedene so trditve v povezavi s povojnim dogajanjem na Koroškem. Zapišite DA, če je trditev pravilna, in NE, če je nepravilna. (5)

Cesarski manifest iz leta 1917 je Slovincem ponujal tudi Celovec.	
General Rudolf Maister je s prostovoljci osvojil Koroško.	
Franjo Malgaj in Alfred Lavrič sta z vojsko dosegala začasne uspehe na Koroškem.	
Dravska divizija je bila maja 1919 uspešna na Koroškem.	
Pariška mirovna konferenca je dokončno določila severno mejo.	
Pariška mirovna konferenca je za Koroško določila plebiscit.	
Jugoslovanske enote so junija 1919 zasedle Celovec.	
Plebiscit je bil izveden samo v coni A.	
Plebiscit je bil izveden samo v coni B.	
Slovenci so po porazu na plebiscitu dobili manjšinske pravice v Avstriji.	

11) Oglejte si sliko in odgovorite na vprašanja.

(Vir: www.google.com/search?q=krona+dinar&rlz, dostopno 1. marca 2019)

- a) Po združitvi v Kraljevino SHS se je pojavilo vprašanje bodoče denarne valute. Umik krone iz obtoka v roku enega leta je predpisala celo Saintgermainška mirovna pogodba. katero valuto je uporabljala Kraljevina Srbija in kako se je imenovala žigosana krona, ki je bila še nekaj časa v uporabi? (2)
- b) Navedite en razlog, zaradi katerega je vrednost krone po vojni močno upadla. (1)

- c) Zakaj so prebivalci Kraljevine SHS iz ozemlja, ki je nekoč pripadalo Avstro-Ogrski monarhiji, ob menjavi denarja obubožali? (1)

12) Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja.

»Najugodnejšo razmejitev je Kraljevina SHS dosegla pri razmejitvi z Madžarsko. Jugoslovanska oblast je dobila avgusta 1919 dovoljenje, da vojaško zasede Prekmurje. Meja pa je bila potem v mirovnem sporazumu z Madžarsko, podpisanemu 4. 6. 1920 v dvorcu Trianon, določena po razvodu med Muro in Rabo. Jugoslovanski predlog, da bi bila meja potegnjena bolj severno od Monoštra, so voditelji velesil zavrnil.«

(Vir: Slovenski zgodovinski atlas. 2011. Ljubljana: Nova revija, str. 168.)

- a) Ali je bilo območje Prekmurja mejno tudi v času obstoja Avstro-Ogrske? Svoj odgovor pojasnite. (2)
- b) Kaj se je zgodilo s Slovenci in kaj z Madžari, ki so ostali na drugi strani nove meje med Kraljevino SHS in Madžarsko? (1)